

i Handel. Vor Handel ernærer sig paa et Gadehjørne. Vi er nøjsomme i Fabriksdrift. Hvis vore Byer kappes, er det kun i Fabrikationen af det Øl, som fordummer os. Vi er nøjsomme i Literaturen, hvor den ene blot sammenligner sig med den anden paa »Bjerget«, mens sagtens hver tror sig den første, men ingen tvinger sig til sin Evnes sidste Grænse for at maale sig med de Store, der tilhører Verden. Vor Adel er nøjsom. Den vælger selv sin Plads, som er bagerst, mens vore Borgere skridter forrest i Haab om et Kors. Selv i vort Vid — vor skønne og nationale Stolthed — er vi nøjsomme og vore skeptiske og kritiske Vittigheder, der spænder Ben for de faa's Initiativ og de endnu færres udholdende og fortsatte Anstrængelser, er saa rammende og akkurat saa snæversynte som Byvittighederne i Løgstør eller — som en Menneskealders politiske Slagord.

Tusind Gange jo, vi er nøjsomme. Og mest og først og sidst i de Fordringer, som vi stiller til os selv: paa at naa et nært og et tarveligt Maal ofrer vi et saare beskedent Arbejde. Maal og Mennesker er lige smaa, og Arbejdet, der sættes ind, er efter begges fattige Lejlighed.

Men Folkets Opdragere forstod det, og de vidste, at det var netop Nøjsomheden, der var vor Last. Derfor var det ogsaa her, de greb ind. De forstod, at just her var Valen, og her maatte der strides — hvis vi skulde opdrages og kunne rejses.

Dalgas vilde opdrage os ved at opstille et fjernt Maal, der eneste kunde naas af dem, som altid paany spredte Branden og bestandig igen førte Spaden videre. Hedens Nyjord vindes kun af den, der ikke nøjes, før Døden tager ham. Tietgen vilde skænke os sin Opdragelse ved, i Kraft af sit Geni, at sprænge dansk Foretagsomhed frem paa det Marked, som hedder Verden, hvor Evnerne er de Størstes, Grænserne er uendelige, og hvor ingen nøjes, men alle *vover* — snildt. Og Georg Brandes vilde opdrage os til Selvførdring ved at gøre os til et Led af det aandelige Europa, saa vi boede i Hus med de bærende Tanker og kunde maale os og gaa i Lære, hvis vi vilde.

Georg Brandes blev for os Formidleren af Tidens store Tanker, og han blev det, mens han, bestandig æggende, altid ildnende, paany og paany fremadværende, maalede et Hundreedaars Største for sit altfor nøjsomme Folk.

Og hvem af de Største var det, han, med Hensigt og under sit Opdragelsesværk, maalede først og sidst? De Herskende, de Villende, de Utaalmodige, de ingensinde Tilfredsstillende, de indtil Døden Stridende, de, som aldrig overgav sig, Ideernes uovervundne Fanebærere, det Nyes forfulgte og forgæves forfulgte Talsmænd — Tankernes Kæmper og Kæmpende var det, han viste os, og som en Asgaardrejn førte han deres Skikkelser over Landet, for at opdrage os til at ville, til at arbejde, til at sammenligne og til at træde Nøjsomheden under Fødder — den Nøjsomhed, som hedder Middelmaadighed.

Hans Geni bemægtigede sig Europas Tanker for at give dem til os, for at vi kunde forlade vor Husmandsjord og kæmpe med og føre Landse i den store Tankestrud, hvor Fordringen er Fordring til vor sidste Kunnen, men hvor ogsaa Verden er Vidne til Kampen.

Han kom fra Europa, og han vilde føre os

derind. Men Landsbyen, til hvilken han vendte hjem, spottede ham — som »Europæeren«.

»Kosmopoliten«, »Den Fædrelandsløse«, »Verdensborgeren« blev hans Navne. De var det længe.

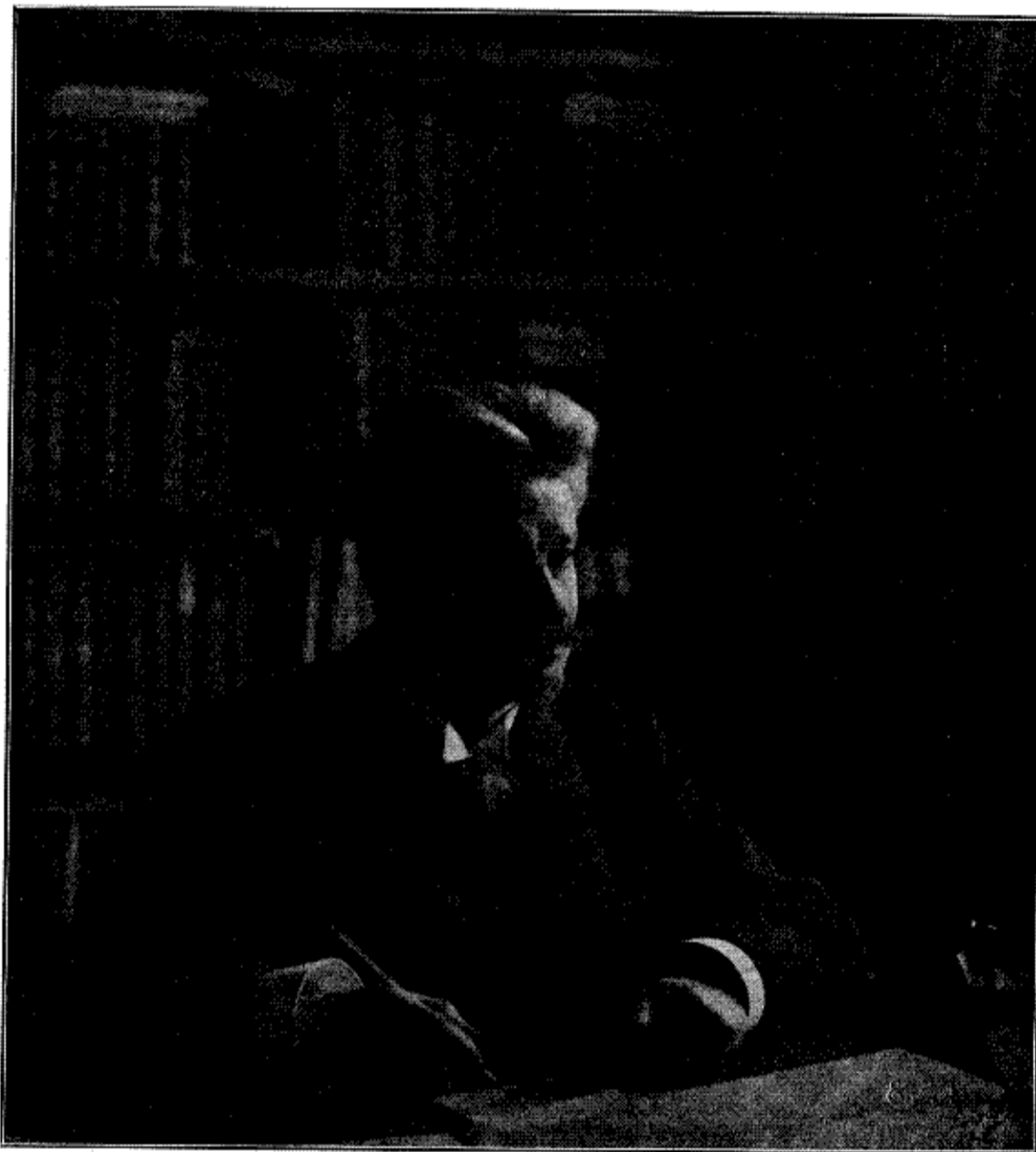
Nu, hvor man kan se ud over hans Livs Arbejde, forstaar man maaske, at han ikke vilde udslætte Fædrelandet men berige det. At han ikke vilde opbrænde vort Folkebo, men paa dets traskede Arne tænde Ild og Flamme.

At han kæmpede ikke mod sit Folk men for det, mens han kæmpede mod dets Selvglæde, der er vadmelsklædt, for dets bundne Evne, saa den kunde løses og give os Ret til at nævnes og til at være som en selvstændig og tællende Del af det aandelige Europa.

Nu sér vel alle det.

Ti Aarene, som gik, har gjort Georg Brandes, Folkets Beriger, ogsaa til Værneren af Folket.

I en stolt Uafhængighed — og til manges dybe Ydmygelse maa det siges — i forladt Ensomhed



GEORG BRANDES I SIT ARBEJDSVÆRELSE

har han paa Trods af alle dem, der saa ofte kaldte sig hans Partifæller og dog aldrig var andet end de ynkelige Brugere af hans Geni, i de sidste Aar Gang efter Gang og han alene kaldt paa Folkefølelsen der, hvor det galdt Folket.

Hans »Parti« har, i sin Ynkverdighed og svinebundet af Kulissers Intriger og den bærmægtigste Magtsyge, været de sidste til at følge ham. Det tør ikke undre: de skræppende Krager fulgte aldrig Ørnen, og Ravnene vil, saa længe Ravne findes, uforanderligt blive ved deres nyttige Dont: at hugge Øjnene ud paa hinanden.

Geniet forbliver, selv naar det endelig anerkendes af alle, alligevel altid ensomt, og i et Land, lille som vort, har det som oftest slet ingen Slægtning — ingen eller faa, der vandre ad anden Vej.

Men hvor alene Georg Brandes end i Virkeligheden staa, én Følelse maa han vinde, den, at vi endelig alle véd, at han var én af Førerne i Danmark, én af de mægtige Bannerbærere for Genoprejsningen af Fædrelandet.

... Men blev vi genoprejsede?

Jeg ved det ikke.

Men hvis vi ikke rejstes, var Skylden ikke Hovdingenes men *vor*, der unddrog os Fanerne.

HERMAN BANG



## MIT LITERÆRE LEVNEDSLØB.

EFTER AT have skrevet i en fem, seks Aar brød jeg igennem i Kjøbenhavn 1871. Der dannede sig som en elektrisk Forbindelse mellem Taleren og Tilhørerne, da jeg holdt mine første Forelæsninger, og der var i de ungdommelige Tilhøreres Velvilje og Bifald noget Bærende. Ikke faa blandt de Bedste i Datiden var spredte i den tæt sammenstuede Skare. Jeg forvexlede dog ikke den Opsigt, jeg vakte, med Popularitet; den ledende Presses Tausched var ildevarslende og snart fulgte Angreb i hele den ansete Del af Pressen, mens ikke en Haand løftedes til mit Forsvar. Der blev lavet offentlig Mening imod mig. Landet havde jo kun den ene By, og den var ikke større end at den kunde omstemmes ad Mundtlighedens Vej endnu grundigere end ved Avisartikler. Snart var jeg den mest upopulære Mand i Landet, og Nedrakningen blev besørget saa grundigt, at Upopulariteten hang ved mig for de næste tyve Aar. Da Carsten Hauch døde i Marts 1872, mente endog de fleste af mine Modstandere, at det trods Alt var ugørligt at forholde mig hans Plads ved Universitetet. Da man ikke desmindre, skønt den var normeret, lod den staa ubesat, kunde man fulde tyve Aar derefter uden nogen Indsigelse fra Offenhedens Side give den til en Anden.

Mit stærkeste Indtryk fra hint Aar 1871 er vistnok Indtrykket af Omslaget i den offentlige Mening. Det var en Fornemmelse som om den hele By hvinede og skraalede mod mig. I den

første Maaned tog det paa Nerverne; snart vænnede jeg mig saa fuldstændigt til den Fornemmelse at have det langt overvejende Flertal af mine Landsmænd imod mig, at det neppe i den Tid, jeg kan have tilbage, vil lykkes mig at vænne mig af med dette Indtryk.

Jeg blev saa vant til Angreb i Aviserne, at jeg undredes, naar de en kort Tid ophørte, omtrent som Soldaten i Felten sover under en stadig Kanonade, men bliver urolig, naar den standser. Og det maa man lade de Danske, at de er gode Hædere. De tabte mig ingensteds af Sync. I en Snees Aar i Træk er fremmede Organer blevne forsynede med Artikler og Notiser imod mig fra Kjøbenhavn. Redaktionen af Gazeta Polska i Warszawa viste mig en Dag smilende en saadan Epistel. Da jeg i 1885 første Gang efter fire Aars Forløb igen skulde tale i Berlin, indeholdt flere af de ledende Morgen-Aviser en Notits om, at Publikum ikke kunde være bekendt at høre mig, da jeg havde stjaalet Alt hvad der stod i mine Bøger. Den afdøde Professor Hoffory opsøgte Redaktionerne og spurgte, hvorfra de havde denne Meddelelse. De